

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ АПРИЛ – ЮНИ 2018 г.

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	7

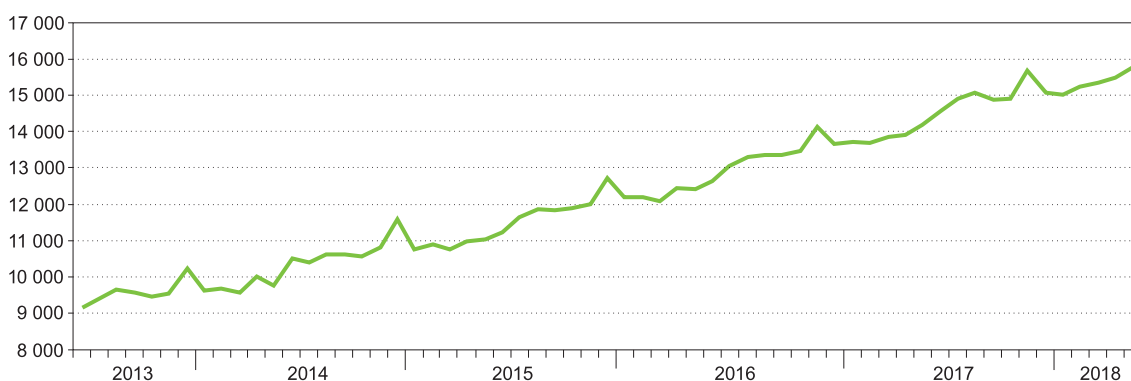
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на юни 2018 г. парите в обращение¹ достигнаха 15 768.7 млн. лв. За едногодишен период спрямо края на юни 2017 г. те нараснаха с 10.93%, или с 1553.8 млн. лв. През предходния едногодишен период (юни 2016 г. – юни 2017 г.) нарастването беше по-високо както в процентно отношение (12.30%), така и като абсолютна стойност (1557.1 млн. лв.).

Пари в обращение (юни 2013 г. – юни 2018 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През април – юни 2018 г. парите в обращение се увеличиха с 521.3 млн. лв., или с 3.42% в сравнение с края на март 2018 г. Нарастването им е с 0.36 процентни пункта по-ниско от отчетеното за същия период на 2017 г. Най-висок месечен прираст (1.68%) в рамките на второто тримесечие на 2018 г. парите в обращение отбелязаха през юни.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	Юни 2017 г.	Март 2018 г.	Юни 2018 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	14 214.9	15 247.4	15 768.7
Банкноти	13 874.0	14 867.5	15 375.1
Разменни монети	333.5	372.3	386.0
Възпоменателни монети	7.4	7.6	7.6

Източник: БНБ.

В края на юни 2018 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.50%, като през второто тримесечие е намалял с 0.01 процентни пункта спрямо края на март.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна.

Средната стойност банкнота в обращение в края на второто тримесечие на 2018 г. възлиза на 34.90 лв., което представлява намаление с 0.05 лв. спрямо края на март 2018 г. и увеличение с 1.05 лв. спрямо края на 2017 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.60 лв., или с 4.82% вследствие на по-високия в сравнение с останалите купюри темп на нарастване в паричното обращение на броя банкноти от 50 и 100 лв. и продължаващата постепенна замяна на двулевова банкнота с монета.

Към 30 юни 2018 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.45%, като през второто тримесечие е нараснал с 0.01 процентни пункта спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на юни 2018 г. се запазва на ниво от 0.16 лв., колкото беше и в края на 2017 г. За едногодишен период стойността ѝ нарасна с 0.01 лв. в резултат от продължаващото навлизане в обращение на монетата с номинална стойност 2 лева.

В края на юни делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.05% и се запазва на нивото от края на 2017 г.

В изпълнение на монетната си програма за 2018 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка (БНБ) през второто тримесечие БНБ пушна в обращение сребърна възпоменателна монета „Старият бряст в Сливен“ с номинална стойност 10 лева.

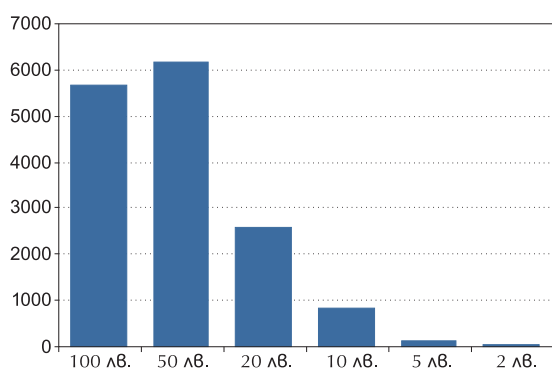
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на юни 2018 г. в обращение са 440.4 млн. броя банкноти, които са с 15.1 млн. броя, или с 3.54% повече в сравнение с края на март. За същия период общата им стойност нарасна с 3.41% (507.6 млн. лв.), достигайки към 30 юни 15 375.1 млн. лв.

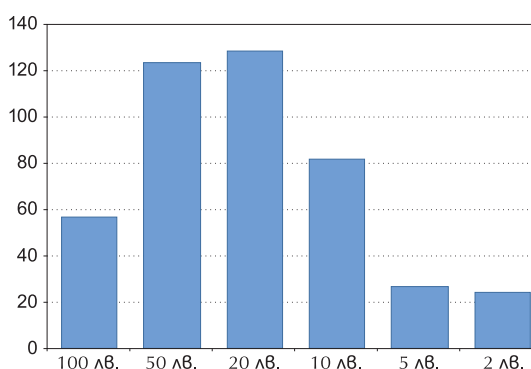
С най-голям дял (29.16%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на второто тримесечие на 2018 г. е купюрата от 20 лв., като към 30 юни в обращение са 128.4 млн. броя такива купюри. С най-малък дял (5.48%) в броя на банкнотите в обращение е двулевова банкнота.

Структура на банкнотите в обращение към 30 юни 2018 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на март 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение настъпиха следните промени: дяловете на купюрите от 2 и 100 лева намаляха съответно с 0.58 и 0.21 процентни пункта, а тези на купюрите от 5, 10, 20 и 50 лева нараснаха съответно с 0.03, 0.29, 0.28 и 0.19 процентни пункта.

За едногодишен период (юни 2017 г. – юни 2018 г.) банкнотите в обращение се увеличиха с 23.9 млн. (5.73%) като брой и с 1501.0 млн. лв. (10.82%) като стойност.

Спрямо края на юни 2017 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2 и 20 лева намаляха съответно с 2.34 и 1.06 процентни пункта, а на тези от 5, 10, 50 и 100 лева нараснаха съответно с 0.16, 0.31, 2.21 и 0.72 процентни пункта.

Запазва се тенденцията от предходните периоди за изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на купюрите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите видове. Увеличаването в обращение на купюрите от 50 и 100 лева има основен дял и при годишното нарастване както на броя, така и на стойността на банкнотите в обращение.

В края на юни 2018 г. общата стойност на намиращите се в обращение банкноти от 50 лева е 6154.1 млн. лв., което им отнежда най-големия дял (40.04%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение, а с най-малък дял (0.31%) е стойността на двулевоите банкноти в обращение.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение дяловете на купюрите от 2 и 100 лева намаляха спрямо края на март съответно с 0.04 и 0.56 процентни пункта, а на тези от 5, 10, 20 и 50 лева нараснаха съответно с 0.01, 0.09, 0.18 и 0.32 процентни пункта. За едногодишен период настъпиха следните изменения: намаляха дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лева съответно с 0.16, 0.02, 0.16 и 1.44 процентни пункта, а дяловете на купюрите от 50 и 100 лева нараснаха съответно с 1.39 и 0.39 процентни пункта.

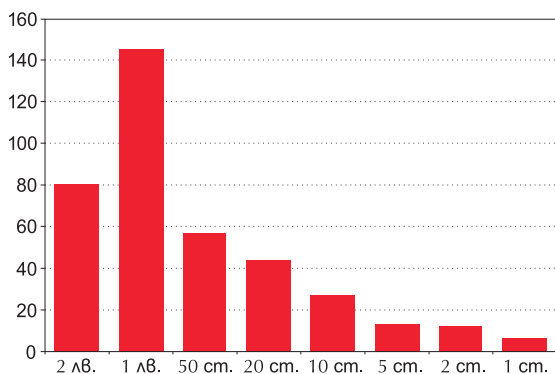
В края на юни 2018 г. в обращение са 2350.5 млн. броя разменни монети, които са с 37.8 млн. броя, или с 1.63% повече в сравнение с тези в края на март. За същия период общата им стойност нарасна с 13.7 млн. лв., или с 3.69% и в края на юни 2018 г. достигна 386.0 млн. лв.

На годишна база се запазва тенденцията към увеличаване броя на намиращите се в обращение разменни монети от всички номинали. За едногодишен период общият им брой в обращение нарасна със 157.3 млн. (7.17%), а стойността им – с 52.6 млн. лв. (15.76%). В наличнопаричното обращение с по-бърз темп нараства броят на монетите с високи номинали (50 стотинки, 1 и 2 лв.). За едногодишен период броят на монетите от 50 стотинки се увеличи с 9.00%, или с 9.5 млн., а от 1 лев – с 8.51%, или с 11.4 млн. Още по-значително е нарастването на годишна база в паричното обращение на броя на монетите от 2 лева – с 60.64%, което представлява увеличение с 15.1 млн. броя. В края на юни 2018 г. общият брой в паричното обращение на монетите с номинална стойност 2 лева достигна 40.0 млн. При останалите номинали нарастването на годишна база е в границите от 5.82% за монетите от 1 стотинка до 6.75% при монетите от 5 стотинки.

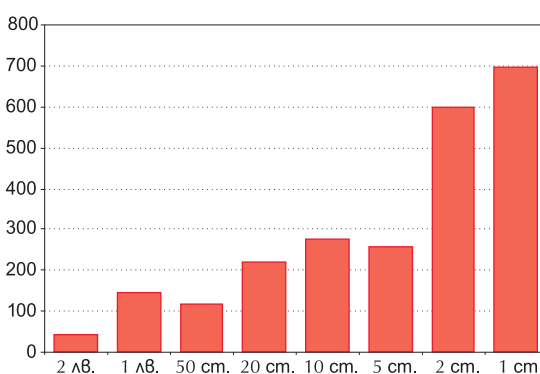
Най-голям дял (29.59%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на второто тримесечие на 2018 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 30 юни в обращение са 695.5 млн. броя монети с този номинал. С най-малък дял (1.70%) е броят на монетите с номинална стойност 2 лева.

Структура на разменните монети в обращение към 30 юни 2018 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на март 2018 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2, 10, 20 и 50 стотинки съответно с 0.08, 0.03, 0.04, 0.03 и 0.01 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 1 лев и 2 лева нараснаха съответно с 0.04 и 0.15 процентни пункта. Броят на монетите с номинална стойност 5 стотинки в обращение им отрежда 11.01% дял, колкото беше и в края на март 2018 г.

За едногодишен период спрямо края на юни 2017 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 стотинки съответно с 0.38, 0.14, 0.04, 0.11 и 0.06 процентни пункта, а дяловете на монетите от 50 стотинки и от 1 лев и 2 лева нараснаха съответно с 0.08, 0.08 и 0.57 процентни пункта.

Динамиката по стойност на разменните монети в обращение също запази тенденцията си към растеж от последните няколко години. Основен принос за общото им нарастване по стойност имат разменните монети от 1 лев и 2 лева.

Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на юни 2018 г. е 145.1 млн. лв., което им отрежда и най-големият дял (37.59%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.80%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 1.44 процентни пункта нарасна дялът на монетите от 2 лева, което доведе до намаление на дяловете на останалите номинали от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев съответно с 0.04, 0.07, 0.07, 0.17, 0.27, 0.32 и 0.50 процентни пункта.

Измененията в структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период са главно под въздействието на навлизащата в обращение двулевова монета, която отново е единствената с нарастващ дял (с 5.79 процентни пункта) в съвкупната стойност на намиращите се в обращение разменни монети. Респективно това доведе до намаление на дяловете на всички останали номинали от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев съответно с 0.17, 0.27, 0.29, 0.64, 0.99, 0.92 и 2.51 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода април – юни 2018 г. в Националния център за анализ на БНБ са задържани общо 252 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо първото тримесечие на 2018 г. неистинските български банкноти са със 108 броя повече.

Брой на неистинските български банкноти (април – юни 2018 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	4	55	172	21	0	0

Източник: БНБ.

Относителният дял на задържаните през второто тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на юни 2018 г. възлиза на 0.000057%.

В общия брой на задържаните през второто тримесечие на 2018 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лева (68.25%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лева представлява 0.000134% от общия брой на намиращите се в обращение в края на юни 2018 г. такива купюри. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 50 и 10 лева, съответно с 21.83% и 8.33%. За периода април – юни са задържани и 4 броя неистински банкноти от 100 лева. За отчетния период не са задържани неистински банкноти от 2 и 5 лева.

В периода април – юни 2018 г. бяха регистрирани и задържани общо 127 броя неистински български разменни монети, от които 6 броя от 2 лева, 22 броя от 1 лев и 99 броя от 50 стотинки. Относителният дял на задържаните през второто тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на юни 2018 г. е 0.000005%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през второто тримесечие на 2018 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 183 броя евро, 101 броя щатски долари и 68 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

В общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода април – юни 2018 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

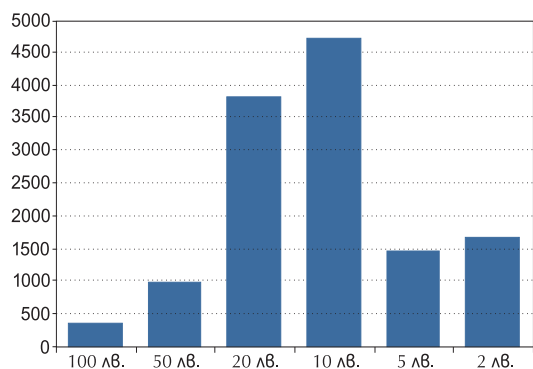
ние са отделени 13.0 млн. броя банкноти. Те са с 0.3 млн. броя (2.47%) по-малко в сравнение с отделените като негодни през първото тримесечие на 2018 г.

За период от една година (юни 2017 г. – юни 2018 г.) отделените като негодни банкноти са 57.4 млн. броя, което е с 8.0 млн. броя (12.24%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (юни 2016 г. – юни 2017 г.).

При машинната обработка на банкнотите през второто тримесечие на 2018 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са 10-левовете купюри (36.19%), а купюрите от 2, 5 и 20 лева са съответно 12.92%, 11.15% и 29.48%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 50 и 100 лева съответно 7.48% и 2.78%.

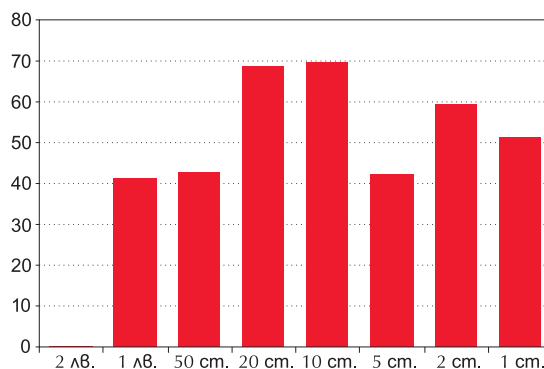
Негодни банкноти (април – юни 2018 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (април – юни 2018 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През второто тримесечие на 2018 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение са отделени 372.7 хил. броя, което е със 74.5 хил. броя (24.97%) повече в сравнение с отделените през първото тримесечие на 2018 г. За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1172.4 млн. броя, което е със 131.2 хил. броя (10.06%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период (юни 2016 г. – юни 2017 г.).

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.